

Установлено, что, не всегда прочитав новостное сообщение, мы способны уяснить его смысл. Для адекватного понимания лексики британской культуры необходимы соответствующие фоновые знания и сведения экстралингвистического характера [2, с. 84].

Приведем пример: *Last week, John Logan, MP for Oswestry, was appointed as frontbench spokesman on energy. With these opinions, he was not in line with the policies of the Heath regime, and he has been on the back benches for a good many years. Prime Minister didn't happen to be in the House when he made this speech, but he did add with due humility, as he's now a back bencher, that he hoped that this would be brought to the Prime Minister notice* (BBC News). Не зная об устройстве здания палаты общин Британского парламента, слушатель вряд ли сможет догадаться из статьи, что задние скамьи предназначены для рядовых членов парламента, а передние, соответственно, для лидеров правительства и ведущих деятелей. Следовательно, смысл словосочетаний *frontbench spokesman* и *to be on the back benches* в новостном тексте о британском правительстве может быть понят некорректно.

3) **Комментарии**, которые содержат выводы, предположения, размышления и иную информацию. Анализ показывает, что данная категория является необлигаторной. Учитывая содержание статьи, автор сам решает, имеют ли место в данном тексте комментарии или нет. В качестве иллюстрации сказанного, приведем следующий фрагмент: *It turns out that the monetary motivation helps in work where money is almost not required. It is possible to concentrate on its high-quality performance only for money. Material reward is also useful for those who have problems with money – for a fee such people learn more intensively and faster. Conclusion: pay clerks and interns more than it is accepted in the market, it will pay for itself* (BBC News). Итак, автор резюмирует вышесказанное в одном предложении, что дает читателю возможность точнее уяснить суть новостного текста.

Заключение. Таким образом, рассмотрев определенный компонент суперструктуры англоязычного новостного текста по отдельности, мы можем констатировать, что новостные тексты, будучи базой СМИ, обладают сравнительно организованной структурой, обуславливающей оригинальные способы подачи информации. Благодаря исследованию суперструктуры новостного текста, у нас есть возможность глубже изучить специфику подачи и восприятия англоязычного сообщения в соответствии с основной национально-культурной парадигмой страны изучаемого языка.

1. Дейк, Т.А. Ван Язык познание коммуникация/ Т.А. Ван Дейк – М: Прогресс, 1989. – 310 с.
2. Добросклонская, Т.Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ. / Т.Г. Добросклонская – Москва: ВINITI, 2008. – 203 с.

ФАНТАСТЫЧНЫ АПОВЕД ЯК СЮЖЭТАЎТВАРАЛЬНАЯ АСНОВА Ў АПОВЕСЦІ “ЛАБІРЫНТЫ” В. ЛАСТОЎСКАГА

Лонскі А.П.,

студэнт 1 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Падстаўленка В.Ф., канд. філал. навук, дацэнт

У артыкуле аналізуецца аповесць “Лабірынты” В. Ластоўскага як адзін з першых у беларускай літаратуры мастацкіх прыкладаў фантастычнага твора сярэдняй эпічнай формы.

Мэта артыкула – выявіць у сюжэце названага твора Ластоўскага фантастычныя складнікі-маркеры, якія спрыялі раскрыццю незвычайнай мастацкай плыні ў аповесці.

Матэрыял і метады. Матэрыялам даследавання ў артыкуле з’яўляецца аповесць “Лабірынты” В.Ластоўскага. Асноўнымі для навуковага аналізу абраны прыёмы канкрэтна-гістарычнага, структурна-тыпалагічнага і дэскрыптыўнага метадаў.

Вынікі і іх абмеркаванне. Аповесць Вацлава Ластоўскага “Лабірынты”, напісаная ў 1923 годзе, стала адным з першых твораў у айчынай літаратуры, напісаных на памежжы розных жанраў: дэтэктыву, містыкі, фантастыкі, утопіі і іншых.

Асабліва важным для нас з’яўляецца фантастычны складнік як найбольш арыгінальная мастацкая з’ява ў тагачасным літаратурным кантэксце. Варта ў гэтай сувязі звярнуцца да пытання аб ідэйнай і жанравай аснове фантастыкі. Паводле кнігі французскага філосафа і літаратуразнаўцы Цвятана Тодарава “Уводзіны ў фантастычную літаратуру”, “фантастычнае ўзнікае толькі ў момант сумневу – сумневу як чытача, так і героя, якія павінны вырашыць, ці належаць з’явы, якія яны ўспрымаюць, да “рэчаіснасці” ў тым выглядзе, у якім яна існуе ў агульным меркаванні” [1, 38]. Фантастычнае знаходзіцца на мяжы, якая ўзнікае паміж звышнатуральным і рацыянальным, калі герой твора, а разам з ім і чытач, не могуць з дакладнай упэўненасцю патлумачыць падзеі, з’явы. Навуковая фантастыка ж у сваю чаргу раскрывае з’явы, якія рацыянальна тлумачацца навукай, але навукай не сучаснай для чытача, а сучаснай для мастацкага свету твора.

Вернемся да аналізуемай аповесці. Незвычайны сюжэт яе пачынаецца эпізодам, у якім галоўны герой атрымлівае ліст з Полацка ад “тамтэйшага аматара-археолога Івана Іванавіча” [2, 4]. Пратаганіст

адпраўляецца з Вільні ў Полацк, знаёміцца з кампаніяй Івана Іванавіча, у размовах з якой упершыню і прэзентуюцца пазарэалістычныя ідэі. Наратар знаёміцца з Падземным чалавекам, “спецыяльнасцю яго было знанне розных фантастычных легенд аб падземельных хадах і дзівах, скрытых у іх, якія ён імеў апавядаць з паражаючым рэалізмам, але на заканчэнне заўсёды дадаваў: “Так пераказуюць, а хто ж ведае, ці ёсць у гэтым хоць кропля праўды” [2, 6].

Тут варта звярнуць увагу на наступны моўна-стыльовы аспект: як адзначаў Ц. Тодараў, у фантастычных творах вельмі часта “фігуральны выраз уводзіцца фармулёўкай мадалізацыі: “быццам”, “назвалі б”, “падобна было на тое”, “нібы” і г. д.” [1, 70]. Тое ж бачым і ў тэксце Ластоўскага: уводзіцца аповед пра міфічныя падземельныя хады, пры гэтым неверагоднасць інфармацыі дапускаецца як факт, пачуты ад некага (“Так пераказуюць, а хто ж ведае...”). Таму фантастычныя моманты гіпатэтычна ўключаюцца ў рэалістычныя акалічнасці дадзенай гісторыі.

У наступных эпізодах Падземны чалавек распавядае пра тое, што Замкавая гара ў Полацку – насыпаная, што насамрэч гэта проста магіла “валадара ўсёй балтыйскай “ратайскай” Скіфіі” [2, 7], на якой пазней стаяла бажніца Дзеве-Сонцу, і праз гэта каля гары без праблем можна знайсці медалі з яе выявай і малюнкамі “характэрнага вельмі, але не бачанага мной дагэтуль стылю” [2, 7]. Размова герояў заходзіць пра тое, што стыль гэтых малюнкаў сведчыць пра вялізны ўзровень культуры далетапіснага Полацку, пра ступень развіцця ў ім астраноміі, пра сінанімічнасць словаў “жрэц” і “яцвяг” у старажытных часы, пра Полацкую бібліятэку, у якой ляжыць пісаны рукой Еўфрасініні Полацкай том “Полацкага летапісу”, арыгінальная “Аповесць мінулых гадоў” і г.д.

Кажучы іншымі словамі, распавядаецца пра рэчы, якія не надта супярэчаць сучаснай навуцы, але толькі таму, што яна проста не мае дастаткова ведаў пра іх, але ж для твора гэтыя рэчы з’яўляюцца прынятымі, зразумелымі і лагічнымі для персанажаў. Такім чынам, можна зрабіць вывад, што гэты твор мае навукова-фантастычную скіраванасць, пры гэтым, у адрозненне ад іншых прадстаўнікоў жанру, дзе апавядаецца пра дасягненні дакладных і прыродазнаўчых навук, тут вядзецца размова перадусім пра навуку гуманітарныя, што робіць аповесць Ластоўскага яшчэ больш унікальнай у жанравым вызначэнні.

Далей сюжэт развіваецца ў падземеллі пад Полацкам, і ўжо сам асяродак дэтэрмінуе градацую навукова-фантастычных сведчанняў: аповед пра Трою як славянскае паселішча, пра сувязі старажытных грэкаў і славян, пра суадносіны рэлігій свету з “нашай старой верай” [2, 24], пра існаванне ў славян рунічнага і іераграфічнага пісьма, пра паходжанне літары “я” з іерогліфа чалавека, літары “ж” з іерогліфа жука, а літары “з” – ад змяі і шмат шмат іншых прыкладаў. Аўтарам уводзіцца асобныя праявы менавіта “тэхнічнай”, а не “гуманітарнай” навуковай фантастыкі. Па-першае, гэта факт існавання новага хімічнага элемента, гетына, (дзякуючы яму ў падземеллі заўсёды светла, і людзі, якія ў гэтым горадзе жывуць, ніколі не старэюць), а, па-другое, стварэнне вучонымі “крывіна”, аналага міфічнага філасофскага каменя, які можа разбіваць рэчы на складнікі-элементы, а з іх ствараць, ўсё, што толькі захочацца.

Наступным фантастычным сюжэтным штрыхом у творы стала сустрэча пратаганіста з дзіўнай постацю. Тая тройчы б’е ў шчыт, і герой страчвае прытомнасць. Пасля гэтага загадкаваць і містычнасць мастацкага аповеду ўзрастаюць: герой прачынаецца ў гатэльным нумары, да яго прыходзіць, нібы прывід, Падземны чалавек, наратар не можа ўспомніць, як прайшоў мінулы дзень, атрымлівае таямнічую тэлеграму з просьбай вярнуцца дадому, а ў Вільні невытлумачальнае кола абставін памнажаецца. У адпаведнасці з лепшымі сусветнымі жанравымі традыцыямі фінал аповесці застаецца адкрытым. Тут пануюць загадкаваць і недасказанасць, чытач не можа дакладна сказаць, як трэба асэнсваць падзеі: шукаць у іх рацыянальнае ці пакінуць тлумачэнне на звышнатуральнае. У выніку гэта таксама можна лічыць адным з атрыбутаў фантастыкі. Як пісаў Луі Вакс, “ідэальнае фантастычнае мастацтва ўмее трымацца ў няпэўнасці, нявызначанасці” [1, 40].

Заклучэнне. Такім чынам, аповесць Ластоўскага “Лабірынты” з’яўляецца фантастычным, нават навукова-фантастычным творам, досыць унікальным па сваёй ідэйна-мастацкай спецыфіцы, як у жанравых рамках, так і ў кантэксце айчыннай літаратуры.

1. Тодоров, Ц. Введение в фантастическую литературу / Ц. Тодоров. – Москва: Дом интеллектуальной книги, 1997. – 144 с.
2. Ластоўскі, В. Ю. Лабірынты. Выбраныя творы / В.Ю. Ластоўскі. –Мінск: Папур, 2015. – 238 с.

ФУНКЦЫІ ЛІД-АБЗАЦАЎ У ГАЗЕТНА-ПУБЛІЦЫСТЫЧНЫМ ТЭКСЦЕ

Лукашова Л.В.,

студэнтка 4 курса ВДУ імя П.М. Маішэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Семянькова Г.К., канд. філал. навук, дацэнт

Лід-абзац, з’яўляючыся абавязковай часткай загаловачнага комплексу, нароўні з загаловак вызначае далейшы лёс матэрыялу. І калі асноўная задача загаловак – захаваць чытацкую аўдыторыю звярнуць увагу на артыкул, то функцыя лідуючага абзаца – утрымаць чытача, каб ён працягнуў чытанне [1]. У рускім мовазнаўстве структурныя кампаненты журналісцкага артыкула, у тым ліку і лід-абзацы, раз-